

CONTENTS

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

THE DEVELOPMENT OF ANTI-SOCIALIST POLITICAL THEATER A Baran Dural	7
AN EVALUATION OF SÖZCÜ AND SABAH NEWSPAPERS THROUGHOUT THE 2019 LOCAL ELECTION CAMPAIGNS A. Baran Dural, Bahriye Eseler	15
PARTICIPATION TO PUBLIC POLITICS (POLICIES) IN CONCEPT OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES (ICT) Osman Sümer, Egnar Özdikililer	19
SOCIAL WORKER'S ROLES IN THE REGULATION OF INTERPERSONAL COMMUNICATION IN A TRAINING GROUP Silvia Tsvetanska	25
DEVELOPMENT OF THE EU MIGRATION POLICY Eduard Marinov	32
THE POST-STRUCTURALIST APPROACH TO INTERNATIONAL RELATIONS. <i>BULGARIA AND THE REJECTION OF THE ISTANBUL CONVENTION</i> Evgeniya Vasileva	42
MODERN APPROACHES TO INVESTIGATE THE DOMESTIC VIOLENCE PHENOMENON Maria Dishkova	51
A NEW STRATEGIC FOCUS OF DIGITALIZATION, MANAGEMENT AND DIGITAL PERSONALIZATION Nikolay Atanasov	61
GERMAN NEOLIBERALISM AND THE SOCIAL MARKET ECONOMY Nikolay Alexandrov	71
THE CHURCH OF SAINT POLYEUKTOS IN CONSTANTINOPLE – A LITTLE KNOWN BYZANTINE MONUMENT. Alexander Stankov	78
ANXIETY AS A BARRIER TO COMMUNICATION REFERRING ELDERLY AND OLD AGE PEOPLE Anna Mihaylova	88
ENVIRONMENTAL RISK. MANAGEMENT AND EVALUATION Veselina Ivanova	96
MIGRATION POLICY Veselina Ivanova	101
INTELLECTUAL DISABILITIES: DEFINITION, CHARACTERISTICS AND CLASSIFICATION. MENTAL HEALTH OF PEOPLE WITH INTELLECTUAL DISABILITIES Dimitrina Kaloyanova	107
EMOTION AND EMOTION REGULATION Dimitrina Kaloyanova	111
THE PSYCHO-SOCIAL PHENOMENON OF LONELINESS IN THE ELDERLY Donka Nikolova, Stanislava Pavlova	114
STUDY PF THE REACTIONS AND EXPERIENCES DURING AN EPIDEMIC – PART 1 Irena Levkova	122

STUDY OF THE REACTIONS AND EXPERIENCES DURING AND EPIDEMIC – PART 2 Irena Levkova	130
METHODOLOGICAL ORIENTATIONS OF SOCIAL WORKERS ACCORDING TO PREFERENCES FOR DIFFERENT LEVELS OF PRACTICING Ginka Mehandzhiyska	139
THE ONTOLOGICAL FEARS OF THE BULGARIAN TEENAGERS LIVING IN BULGARIA AND HUNGARY Nelly Koleva	144
BASIC MODEL FORECAST FOR SOCIAL FORECASTING Plamen Ivanov	149
METHODOLOGY OF SURVEY FORECAST IN SOCIAL PREDICTION Plamen Ivanov	155
THE GAME AS A SOCIALISATION PROCESS Plamen Minchev	163
ERICH FROMM'S VIEW ON CHILD SOCIALIZATION Plamen Minchev	167
SOME CAUSES OF DESOCIALIZATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTS DIAGNOSED WITH BRONCHIAL ASTHMA Aneta Rasheva, Lilia Perusanova-Pavlova	174
COMMUNICATION - A PREDICTOR OF STIMULATING THE PATIENT'S MOTIVATION TO ASSIST IN THE TREATMENT PROCESS Aneta Rasheva, Lilia Perusanova-Pavlova	177
THEORIES ON THE COGNITIVE CONSISTENCY OF ATTITUDES (FRITZ HEIDER, LEON FESTINGER) AND THEORY OF SELF-PERCEPTION (DARYL BEM). MECHANISMS FOR CHANGING ATTITUDES Sonya Stefanova	182
THE COMMUNITY DEVELOPMENT AS A METHOD OF SOCIAL WORK AT MACRO LEVEL FOR SOCIAL INCLUSION Teodorina Milusheva	193
COMPARATIVE NOTES ON THE HOLOCAUST AMONG THE ALLIES OF GERMANY – SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS Andrey Popatanasov	203

СЪДЪРЖАНИЕ

ХУМАНИТАРНИ И СОЦИАЛНИ НАУКИ

РАЗВИТИЕ НА АНТИСОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ ПОЛИТИЧЕСКИ ТЕАТЪР Баран Дурал	7
ОЦЕНКА НА ВЕСТНИЦИТЕ SÖZCÜ AND SABAN ПО ВРЕМЕ НА КАМПАНИЯТА ЗА МЕСТНИТЕ ИЗБОРИ ПРЕЗ 2019 Баран Дурал, Бахрие Езелер	15
УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ПОЛИТИКА (ПОЛИТИКИ) В КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ИНФОРМАЦИОННИТЕ И КОМУНИКАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ (ИКТ) Осман Сюмер, Егнар Йоздикилиер	19
РОЛИ НА СОЦИАЛНИЯ РАБОТНИК ПРИ РЕГУЛИРАНЕ НА ИНТЕРПЕРСОНАЛНАТА КОМУНИКАЦИЯ В ТРЕНИНГ ГРУПА Силвия Цветанска	25
РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА И УБЕЖИЩЕТО Едуард Маринов	32
ПОСТСТРУКТУРАЛИСТИЧНИЯТ ПОДХОД КЪМ МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ. <i>БЪЛГАРИЯ И ОТХВЪРЛЯНЕТО НА ИСТАНБУЛСКАТА КОНВЕНЦИЯ</i> Евгения Василева	42
СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ за ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЯВЛЕНИЕТО ДОМАШНО НАСИЛИЕ Мария Дишкова	51
НОВ СТРАТЕГИЧЕСКИ ФОКУС НА ЦИФРОВИЗАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ЦИФРОВА ПЕРСОНАЛИЗАЦИЯ Николай Атанасов	61
НЕМСКИЯТ НЕОЛИБЕРАЛИЗЪМ И СОЦИАЛНОТО ПАЗАРНО СТОПАНСТВО Николай Александров	71
ЦЪРКВАТА "СВ. ПОЛИЕВКТ" В КОНСТАНТИНОПОЛ - ЕДИН МАЛКО ПОЗНАТ ВИЗАНТИЙСКИ ПАМЕТНИК Александър Станков	78
ТРЕВОЖНОСТТА КАТО БАРИЕРА В КОМУНИКАЦИЯТА НА ХОРА В НАПРЕДНАЛА И СТАРЧЕСКА ВЪЗРАСТ Анна Михайлова	88
ЕКОЛОГИЧЕН РИСК. УПРАВЛЕНИЕ И ОЦЕНКА Веселина Иванова	96
МИГРАЦИОННА ПОЛИТИКА Веселина Иванова	101
ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЗАТРУДНЕНИЯ: ДЕФИНИЦИЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА И КЛАСИФИКАЦИЯ. ПСИХИЧНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ХОРА С ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЗАТРУДНЕНИЯ Димитрина Калоянова	107
ЕМОЦИИ И ЕМОЦИОНАЛНА РЕГУЛАЦИЯ Димитрина Калоянова	111
САМОТАТА КАТО ПСИХО-СОЦИАЛНО ЯВЛЕНИЕ ПРИ ВЪЗРАСТНИТЕ И СТАРИ ХОРА Донка Николова, Станислава Павлова	114

ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕАКЦИИТЕ И ПРЕЖИВЯВАНИЯТА В УСЛОВИЯТА НА ЕПИДЕМИЯ - I ЧАСТ Ирена Левкова	122
ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕАКЦИИТЕ И ПРЕЖИВЯВАНИЯТА В УСЛОВИЯТА НА ЕПИДЕМИЯ - II ЧАСТ Ирена Левкова	130
МЕТОДИЧЕСКИ ОРИЕНТАЦИИ НА СОЦИАЛНИТЕ РАБОТНИЦИ СПОРЕД ПРЕДПОЧИТАНИТЕ НАЧИНИ НА ПРАКТИКУВАНЕ Гинка Механджийска	139
ОНТОЛОГИЧНИТЕ СТРАХОВЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ТИЙНЕЙДЖЪРИ ЖИВУЩИ В БЪЛГАРИЯ И УНГАРИЯ Nelly Koleva	144
ПРОГНОЗЕН ФОН НА БАЗОВ МОДЕЛ ПРИ СОЦИАЛНО ПРОГНОЗИРАНЕ Пламен Иванов	149
МЕТОДИКА НА ПРОУЧВАТЕЛНА ПРОГНОЗА В СОЦИАЛНО ПРОГНОЗИРАНЕ Пламен Иванов	155
ИГРАТА КАТО СОЦИАЛИЗАЦИОНЕН ПРОЦЕС Пламен Минчев	163
ВЪЗГЛЕДЪТ НА ЕРИХ ФРОМ ЗА ДЕТСКАТА СОЦИАЛИЗАЦИЯ. Пламен Минчев	167
НЯКОИ ПРИЧИНИ ЗА ДЕСОЦИАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЦА И ЮНОШИ С ДИАГНОЗА БРОНХИАЛНА АСТМА Анета Рашева, Лилия Перусанова-Павлова	174
КОМУНИКАЦИЯТА - ПРЕДИКТОР ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА МОТИВАЦИЯТА НА ПАЦИЕНТА ЗА СЪДЕЙСТВИЕ В ПРОЦЕСА НА ЛЕЧЕНИЕ Анета Рашева, Лилия Перусанова-Павлова	177
ТЕОРИИ ЗА КОГНИТИВНАТА КОНСИСТЕНТНОСТ НА НАГЛАСИТЕ (ФРИЦ ХАЙДЪР, ЛЕОН ФЕСТИНГЪ) И ТЕОРИЯ ЗА АЗ-ПЕРЦЕПЦИЯТА (ДАРИЛ БЕМ).МЕХАНИЗМИ ЗА ПРОМЯНА НА НАГЛАСИТЕ Соня Стефанова	182
РАЗВИТИЕТО НА ОБЩНОСТТА КАТО МЕТОД ЗА СОЦИАЛНА РАБОТА НА МАКРОРАВНИЩЕ С ЦЕЛ СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ И ПРИОБЩАВАНЕ Теодорина Милушева	193
СРАВНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ ВЪРХУ ХОЛОКОСТА СРЕД СЪЮЗНИЦИТЕ НА ГЕРМАНИЯ – СОЦИО-ПСИХОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ Андерей Попатанасов	203

РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА И УБЕЖИЩЕТО

Едуард Маринов

DEVELOPMENT OF THE EU MIGRATION POLICY

Eduard Marinov

ABSTRACT: *The article summarizes the historical development of the European policy on migration since the establishment of the European Economic Community. The study introduces a classification of five stages of development based on the extent and deepness of the policy's communitarization and the ways decisions in this field are being taken. Based on the discussion and analysis of these five development stages, including the current framework in the field introduced after the 2015 migrant crisis some conclusions on the future of the EU migration policy are drawn.*

Key words: migration, asylum, EU external borders, area of freedom, security and justice, 2015 migrant crisis

Въведение

Проблемите с международната миграция и бежанците засягат практически всички държави по света. Съществуват три основни причини, пораждащи масова миграция и потоци от бежанци – войните, социално-икономическите кризи и преследването на личността, както и нарушенията на политическата свобода и другите човешки права. Тези причини имат глобален характер, затова всички регионални структури и субекти, борещи се срещу мигрантската криза, трябва да координират действията помежду си – в рамките на международни организации като Организацията на обединените нации (ООН), Съвета на Европа и Европейския съюз (ЕС).

По прогноза на ООН (UN, 2018) през близките 40 години 97% от прираста на населението на Земята ще се пада на Азия, Африка, Латинска Америка и страните от Карибския басейн. Очаква се населението на Азия към 2050 г. да се увеличи с 1,5 млрд. души, а Индия да изпревари Китай по численост. Към настоящия момент жителите на Африка са достигнали 1,247 млрд. души и се увеличават с 24 млн. годишно. Ако тези темпове се съхранят, към 2050 г. населението на „черния континент“ ще се удвои.

Днес в света живеят повече от 7,5 млрд. жители, а едва под 10% от тях са в Европа.

Като цяло населението на Европа старее и за запазване на конкурентоспособността ЕС трябва да се погрижи за регулиране на този проблем. Съществуват множество причини, поради които достигане на необходимото ниво на раждаемост на стария континент в близко време е невъзможно. Безусловно, потокът от мигранти би могъл да подпомогне Европа да се справи с вътрешния демографски. Освен това, мигрантите се използват като трудови ресурси и спомагат за повишаване на производителността на труда в приемащите страни. Затова формирането на политики по въпросите на имиграцията и интеграцията на мигрантите ще остане приоритетно направление в политиката на ЕС в продължение на десетилетия.

Съгласно Женевската конвенция за статута на бежанците от 1951 г. всеки може да разчита на убежище от преследване или опасност от война. Това дава законно право на всеки бежанец на международна защита и задължава страните да предоставят убежище на бежанци и мигранти, нуждаещи се от такава. Главните причини, пораждащи масовата миграция и потока от бежанци са все още актуални. Гражданските войни в Близкия Изток не престават. В страните от Африка и някои от Азия социално-икономическите кризи продължават. В резултат на засилване на авторитаризма в постсъветското пространство, случаите на прес-

ледване, съпроводени с нарушения на политическите свободи и други човешки права се увеличават. Поради това не бива да се разчита, че в обозримо бъдеще проблемът с международната миграция ще се реши.

Синтезът на множество публични изказвания и мнения показва, че действащата до момента на кризата от 2015 г. миграционна политика на ЕС не отговаря на съвременните предизвикателства, свързани с масовата международна миграция и потоците от бежанци (Джафарли, 2017, с 4). За да се разбере действащата в момента миграционна политика, както и мотивацията за предложените промени в нея, ще бъде проследено историческото ѝ развитие, след което ще бъде представена действащата към момента система от правила в областта на миграцията и убежището.

Историческо развитие на Европейската миграционна политика

Развитието на Европейската миграционна политика е въпрос, често разглеждан в теоретичната литература, затова и въпреки че самата политика се развива на базата на ясно разграничени официални документи (договори, стратегически документи, протоколи от заседания на различни институции и др.), към идентифицирането на началото, стъпките и етапите има различни подходи.

Някои изследователи разглеждат миграционната политика на ЕС само и единствено в по-късното развитие на Съюза, когато тази политика вече придобива институционализация, а компетентността по въпросите на миграцията и убежището става наднационална с Амстердамския договор от 1999 г. Други пък се връщат малко по-назад във времето – до Шенгенската конвенция от 1990 г. Всъщност обаче, ако миграционната политика се разглежда в нейната цялост, тя е част от политиките на европейска интеграция още от самото създаване на Европейската икономическа общност (ЕИО) с прокламирането и въвеждането на свободата на движение на работници-мигранти като една от основните свободи в Общността.

Гедес (Geddes, 2008, с. 32) разграничава четири стадия в развитието на европейската миграционна политика, най-вече на основата на степента на това доколко решенията се вземат от Общността ѝ:

- минимална миграционна политика (1957 – 1986);

- неформално междуправителствено сътрудничество (1986 – 1993);
- формално междуправителствено сътрудничество (1993 – 1999);
- комунитаризация (1999 –).

Според А. Кръстева (Кръстева, 2016), която следва логиката на дефинирането на етапите на основата на типа миграционна политика и увеличаване степента на зрялост на нейната европеизация, могат да бъдат обособени четири периода:

- от Римския договор до Шенген (1957 – 1985) – минимално междуправителствено сътрудничество;
- от Шенген до Дъблин (1985 – 1990) – експериментиране на нови форми на сътрудничество от малки групи страни-пионери;
- от Маастрихт до Амстердам (1993 – 1997) – включване на миграционната политика в общностната рамка в третия стълб;
- след Амстердам (1997 –) – от трети към първи стълб или комунитаризация на миграционната политика.

Към така дефинираните основни етапи на развитие на политиката на ЕС в областта на миграцията следва да се добави и още един – активизирането на експлицитното говорене и приемането на спешни мерки, свързани с бежанската криза след 2015 г.

От Римския договор до Шенгенското споразумение

През този първи период миграционната политика е от компетентността на всяка държава-членка на Общността и се осъществява на основата на два принципа – на националния суверенитет и на приоритета на националните граждани при достъпа до пазара на труда. Сътрудничеството между държавите в сферата на миграционната политика е ограничено – те не развиват миграционната политика на ниво ЕИО и няма никакви указания за режима на влизане и престой на граждани на трети страни. Миграционната политика започва да се институционализира десетилетия след създаването на ЕИО, но както вече беше споменато, нейните основания са заложили в самите основи на европейската конструкция. Римският договор, водещ до създаването на ЕИО, формулира четирите свободи – свободното движение на работници, услуги, стоки и капитал.

Основата на миграционната политика на ЕС е икономическа - свободно движение е функция на изграждането на общия пазар. Всеки гражданин на страните-членки има право на работа или на samozаетост в която и да е от другите страна по Римския договор. От друга страна, правото на свободно движение не се дефинира като универсално и открито за всички, а като специфично и достъпно за трудещите се. Бавно, постепенно и изключително предпазливо то е разширено и по отношение на други категории като студенти, пенсионери и други. Хората се движат не като граждани, а като икономически актьори – като трудещи се или самонаети на пазара на труда. Създаването на общ пазар има като резултат икономическо гражданство, което поставя по-голям акцент върху гражданските отколкото върху социалните и политическите свободи (Geddes, 2008, с.36).

Договорът за създаване на ЕИО урежда правото на свободно движение на работниците-мигранти, които са граждани на държавите-членки. Той не включва гражданите на трети страни. До средата на 70-те години контролът върху потоците на граждани от трети страни се счита за изключителна национална отговорност и по него не се води никакъв дебат.

Съществена промяна в политиката на свободното движение на работници настъпва с влизането в сила на Регламент 1612 от 1968 г. на Съвета на министрите. Той приключва преходния режим и осигуряването на условия за ефективно прилагане на правото на свободно движение на работниците. Друг съществен негов принос е въвеждането на забрана за дискриминация, основана на националността, между трудещите се от страните членки по отношение на работа, заплащане, уволнение, професионална реинтеграция, както и по отношение на обучение и квалификация, индивидуални и колективни договаряния, членство в профсъюзи и т.н. Членовете на семействата на работниците също получават важни права: правото на пребиваване в страната заедно със семейния партньор, както и правото на работа. Важен аспект е признаването на тези права за всички членове на семействата на работниците, независимо дали са граждани на ЕС или не – тук откриваме първите стъпки на общностна политика по отношение на хора от трети страни.

За първи път в европейския дебат въпросът за имигрантите от трети страни се поставя през 1974 г., когато се приема Програмата за

действие в подкрепа на работниците имигранти и техните семейства. В нея имигрантите се разглеждат като ключов фактор в социалната политика. Редица фактори водят до този нов етап: приемането на три нови членки – Дания, Ирландия, Великобритания, петролният шок, рецесията, решението на редица държави-членки да спрат миграцията (Callovi, 1992, с.361).

Идеята за общностен подход към миграционната политика много бавно и трудно си пробива път. На 9 февруари 1976 г. Съветът на министрите приема Резолюция, в която пледира за общ подход на основата на консултации за миграционната политика между страните-членки. Тази консултация всъщност приема формата на документ, който Комисията адресира към Съвета през март 1979 г. В отговор Съветът потвърждава своята подкрепа за „подходящи“ консултации, без обаче те да имат какъвто и да е обвързващ правен характер (Callovi, 1992, с.362). За пръв път ЕИО се обвързва експлицитно с въпросите, свързани с миграцията, с приемането на Насоки за общностна политика по миграция (1.03.1985 г.).

Този първи период в развитието на миграционната политика е свързан с две основни характеристики – въвеждането и прилагането на понятието „свободно движение на хора“, което бележи радикално нов етап в разбирането и управлението на миграцията (Кръстева, 2016), и формулирането на идеята за общностна миграционна политика, макар и без да се въвеждат инструменти за прилагането ѝ на практика.

От Шенгенското споразумение до Дъблинската конвенция

Вторият етап на развитие на европейската миграционната политика се характеризира с инициативи на групи страни, които решават да опитат осъществяването на някои институционализирани форми на по-гъсно сътрудничество, които по-късно се налагат като основата на общата миграционна политика.

През 80-те години тече дебат как да се разбира свободното движение на хора. Оформят се две противоположни мнения. Според първото то трябва да се прилага само към гражданите на ЕС и следователно политиката на границите да не се променя, да се запази контролът на вътрешните граници в ЕС, за да може при влизането в територията да се различават гражданите от не-гражданите. Другата позиция се опитва да наложи идеята за

свободно движение за всички, което предполага радикална промяна на политиката на границите и тяхното фактическо премахване между държавите-членки.

През 1984 г. френският президент Франсоа Митеран и немският канцлер Хелмут Кол подписват договор за премахване на граничния контрол между двете държави, а на 14 юни 1985 г. пет държави-членки подписват Шенгенската конвенция. Тя предвижда премахване проверката на хора на вътрешните граници, установяване на общи правила за хората, пресичащи външните граници на ЕС, хармонизация на условията за влизане и за визи за краткосрочен престой, развитие на полицейското сътрудничество, по-тясно юридическо сътрудничество чрез система за по-бързо екстрадиране и трансфер на изпълнението на криминалните присъди и създаване и развитие на Шенгенската информационна система. Трябва да се обърне внимание, че „между идеята за обособяване на Шенгенското пространство и свободното движение на хора в рамките на Европейския съюз не може да се поставя знак за равенство“ (Георгиева, 2017).

Шенгенската конвенция е характерна както за насоките, по които ще поеме европейската миграционна политика, така и за етапа, в който е замислен и създаден. Тогава все още се счита, че е възможна обща политика за контрол на границите без обща миграционна политика (Callovi, 1992, с.369).

Единният европейски акт (1985 г.) е първата сериозна ревизия на Договора за създаване на ЕИО тридесет години след подписването му през 1957 г. С него се променя чл. 8, който вече гласи „вътрешният пазар включва област без вътрешни граници, където се гарантира свободното движение на стоки, хора, услуги и капитал“. Така опазването на границите вече е функция на общия пазар и цели неговото укрепване и развитие, но поради неяснотата относно пряката приложимост на тази разпоредба новите постановки не са задължителни за страните, така че те могат да взимат мерките, които считат за необходими, за да контролират миграцията от трети страни. Тези необвързващи механизми обаче са неефективни – ЕК не успява нито да предвиди, нито да изпълни целите си по отношение на новата формулировка – в свое Съобщение до Съвета и Парламента ЕК заявява, че физическите граници ще бъдат премахнати в края на 1992 г., но това не се случва – границите,

при това само в рамките на Шенгенското пространство, падат едва през 1995 г.

През 1990 г. в рамките на европейската политика в областта на миграцията е включен и въпросът за бежанците. Начало на хармонизация на бежанската политика слага Конвенцията Дъблин I, подписана на 15.06.1990 г. Дъблинската система е съвкупност от европейски регулации, свързани с политиките на предоставяне на убежище. Тя е логично и неизбежно продължение на Шенгенското споразумение, което постановява премахването на вътрешните граници между подписалите го страни. Дъблинската система предоставя определени гаранции за ясно дефинирани отговорности по отношение на молбите за убежище – държавите търсят компенсаторни механизми, които да гарантират, че няма да бъдат залети от многобройни молби поради облекченото придвижване в шенгенското пространство.

Дъблинската конвенция е подписана от 12-те държави-членки на ЕС – Белгия, Дания, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Люксембург, Нидерландия, Португалия, Испания, Италия и Обединеното кралство. Конвенцията е подписана на 15 юни 1990 г., но влиза в сила седем години по-късно, на 1 септември 1997 г., след дълъг и тровав процес на ратификация. Именно това бавно потвърждаване на съгласието прави Дъблинската конвенция характерна за периода, в който различията между държавите все още надделяват над утвърждаването и действеното по общи правила. Двата фактора, които забавят процеса на ратификация и прилагане, са свързани с противоречивите отношения национално-европейско, както и с проблемния характер на Конвенцията. Първо, установяването на общи стандарти за отговорностите за молбите за убежище в крайна сметка води до отказ от национална автономия в политически чувствителна област. Второ, съгласието върху общи критерии за отговорностите на държавата води до това, че държавите могат да използват тази система, за да заобикалят задълженията си по международното право, по-конкретно Женевската конвенция (Vink and Engelmann, 2012, с.535).

Дъблинската конвенция изисква първата държава на територията на ЕС, в която търсещият убежище е влязъл, да поеме отговорността за разглеждане и решение по неговата молба. Голямата цел на Дъблин е да редуцира „пазаруването на убежище“ (asylum shopping). Дъблинската конвенция си поставя

три цели: да гарантира, че всяка молба ще бъде разгледана от една страна членка и така ще се избегнат бежанците „в орбита“; да гарантира, че търсещите убежище няма да могат да подават множество молби в няколко страни-членки; да предотврати вторични бежански мобилности в рамките на ЕС.

Последствията от Дъблинската конвенция се отнасят както до държавите, така и до бежанците (Кръстева, 2016). Първото последствие за държавите е преместване от бежанеца към държавата на критерия за място за третиране на неговата молба. Бежанецът не може да избере страната. За да не е прекалено драстичен този преход, субективният избор на бежанеца не е заменен с избора на държавата, а със съвкупност от обективни критерии, централен сред които е първата страна, където е подадена молбата. Най-видимото следствие обаче е увеличената прозрачност и подобрената координация – ако бежанец замине за втора страна, в случай, че е получил отрицателен отговор, или още не е получил отговор на молбата си за убежище, втората страна има право да го върне на първата. От гледна точка на бежанците, най-важните промени са, че първо, бежанецът няма право при отказ в една страна да потърси отново убежище в друга; второ, бежанецът няма право и на по-бърза процедура – ако в страната, където е подал молба, не я придвижват достатъчно бързо, той не може да замине и да започне нова процедура в друга, и трето, бежанецът има ограничено право за избор на страна, която да разглежда молбата му – Дъблин постановява, че това може да бъде само първата страна, където е подал молба.

Както беше споменато, главна цел на Дъблинската конвенция е да осигури по-ефективен механизъм за управление на убежището, а именно по-благоприятно съотношение вложени средства-резултати. Критерий за нейната ефективност е намаляването на „пазуруването на убежище“, който би могъл да се операционализира в броя молби, трансферирани от една държава в друга. Различните автори и източници предоставят различни цифри: според по-умерени анализатори, които се позовават на данни на ЕК, броят трансферирани молби е около 10% от всичко подадени молби в ЕС (Vink and Engelmann, 2012, с. 539). Вторият критерий за оценка ефикасността на Дъблинската конвенция е общият брой бежанци. Този критерий има ограничена степен на валидност, защото бежанските по-

тоци се определят от множество фактори, на първо място от интензивността на конфликтите, но безспорно е, че политиките на прием също могат да ги стимулират или ограничават (Кръстева, 2016).

Резюмирани, критиките на Дъблинската система са по отношение и на несправедливо разпределената тежест между държавите, и на ограничаване правата на бежанците. Като несправедлива рестриктивност се оценява ограничението на бежанеца да може да подаде молба само на първото място, в което влиза в ЕС. Същият принцип води и до неравномерна тежест между държавите поради естествените различия в географията на бежанските потоци, които привилегироваха определени дестинации и често не достигат до други.

Докато тече ратификацията на Дъблинската конвенция с ЕИО се случват много големи промени, като част от тях засягат и политиката в областта на миграцията и убежището.

От Договора от Маастрихт до Договора от Амстердам

„Едва с договора от Маастрихт миграционната политика влиза в общностната рамка“ (Niemann, 2012, с 210). Тази висока оценка дава основание Договорът от Маастрихт да бележи началото на нов етап в развитието на миграционната политика. С влизането в сила на Договора от Маастрихт – втората голяма ревизия на учредителните договори, миграционната политика се включва в общностната рамка в третия стълб на междуправителствено сътрудничество. Европейската политика прилича на гръцки храм, който се издига върху три колони - първият стълб е общностният и е свързан най-вече с общия пазар, вторият покрива външната политика и политиката на сигурност, а третият развива политиките в сферата на правосъдието и вътрешните работи.

Разделението между втория и третия е доста изкуствено, защото вътрешната и външната сигурност стават все по-свързани още през 90-те години (Geddes, 2008) и тази тенденция продължава да се задълбочава.

Двете най-съществени промени от гледна точка на европейската миграционна политика са въвеждането на гражданство на ЕС (всеки гражданин с гражданство на страна-членка е и гражданин на ЕС) и на свободно движение на хора (сред правата и привилегиите на европейските граждани е и свободата да се движат и пребивават на територията на целия ЕС). За прилагането на новите правила е при-

ета работна програма, която конкретизира необходимостта от хармонизация. В сферата на миграционната политика като приоритетни са посочени: хармонизация на политиките на прием; общ подход към нелегалната имиграция; политика по отношение на трудовата миграция; положението на граждани от трети страни; миграционна политика в широкото значение на тази дума. В сферата на бежанската политика като основни приоритети са изведени приложение и въвеждане на Дъблинската конвенция; хармонизация на бежанското право; хармонизация на политиката на експулсиране; създаване на клирингова къща; условия за приемане на търсещи убежище.

С Договора от Маастрихт стават очевидни две паралелни тенденции на радикално различно третиране на миграцията вътре и към ЕС. Политиката към вътрешната миграция в ЕС става все по-либерална в духа на Маастрихт и Шенген. В същото време политиката към не-европейските граждани, пресичащи границите на ЕС, става все по-контролираща, подхранвана от нарастваща строгост на някои национални политики към имигрантите, които, от своя страна, са подтиквани от нарастващи нива ксенофобия, дори от краен национализъм (Кръстева, 2016).

От Договора от Амстердам до бежанската криза от 2015 г.

Договорът от Амстердам от 1997 г. има за цел да създаде пространство на сигурност, свобода и правосъдие. Той включва част, свързана с „визи, убежище, имиграция и други политики, свързани със свободното движение на хора“, както и политики за управление миграцията на хора от трети страни. Пространството на свобода, сигурност и правосъдие включва три форми на мобилност свободно движение, имиграция и убежище. Пространството на свобода, сигурност и правосъдие е едновременно и по-малко отколкото ЕС и по-голямо от него: на Запад границите му са сведени до континентална Европа поради неучастието на Обединеното кралство и Ирландия в пространството за свободно движение. За сметка на това то е разширено на Север с териториите на Норвегия и Исландия поради тяхното асоцииране към Шенген (Berger, 2000). Шенгенското споразумение престава да съществува като самостоятелно, защото бива инкорпорирано в новия договор. Имиграцията и убежището преминават към общностния стълб, но не стават наднацио-

нални в смисъл да станат предмет на интеграция при всекидневното взимане на решения (Geddes, 2008).

Регламент на Съвета от 18 февруари 2003 г. замества Конвенцията от 1990 г. Дъблин 2 потвърждава принципа, въведен от Дъблин 1: само една държава е отговорна за разглеждане молбата за убежище. Въпреки че на първо място е посочена необходимостта да се избягва пращането на търсещия убежище от една страна в друга, всъщност основната причина е предотвратяване злоупотребите със системата за убежище чрез подаване на множество молби в различни страни от един и същ бежанец. Дъблин 2 има за цел да направи приложим принципа на one-stop-shop в процедурата за искане на убежище, като предостави по-ефикасни решения на две от големите предизвикателства на европейската бежанска политика: „бежанците в орбита“ (циркулиращи между държавите или в рамките на отделна държава, без право да останат там, но и без възможност да напуснат) и „пазаруването на убежище“ (подаване на молби за убежище в повече от една страна или в страната, която предлага най-благоприятни условия).

Критиките към Дъблин 2 се фокусират върху принципите, които остават декларативни, а не придружени от механизми за реализацията им. Провъзгласеният принцип на солидарност например не е допълнен с инструмента на квотите. Така вместо солидарност се получава преразпределение на тежестите. Очевидно е, че истинската цел не е равномерното разпределение на тежестите, а ограничаване на вторичните движения на търсещите убежище в други страни на ЕС. Друга основна слабост на Дъблинските правила е, че не правят ясна разлика между хората, които наистина се нуждаят от международна закрила – бежанци по смисъла на Женевската конвенция, и икономическите мигранти, които прибягват до убежището като възможен вход в ЕС.

Следващата стъпка в развитието на политиката в областта на миграцията, която има за цел практическото приложение на залегналите в европейското законодателство принципи, е Програмата от Хага от 2004. Тя е петгодишен план за действие за периода 2005-2010 г., в който са дефинирани десет приоритета, сред които са: дефиниране на балансиран подход към миграцията, интегрирано управление на външните граници, обща процедура за убежище и максимизиране на позитивния ефект от имиграцията. Миграционната политика трябва

да намери баланса в управлението на легалната и нелегалната миграция. Рамковата програма, наречена „Солидарност и управление на миграционните потоци“ включва създаването на Фонд за външните граници, Интеграционен фонд, Фонд завръщане и Европейски бежански фонд. Ключова роля е отредена на агенцията Фронтекс, като се предвижда тя да нараства в бъдеще. Предвижда се повишаване ефективността на визовата политика чрез създаване на визова информационна система, а в бъдеще и изграждане на Европейска консулска служба. В краткосрочен план се предвижда да се подготви директива за дългосрочен статут на пребиваване на чужденците, а в средносрочен план – обща процедура и статут за бежанците. На Европейския бежански фонд се определя ключова роля в сътрудничеството. Стимулира се обменът на информация и опит в успешното интегриране, подобряване на интеркултурния диалог и разбиране. Програмата от Хага променя баланса между свобода и сигурност по много критичен начин, като отдава висок приоритет на сигурността. Изглежда като че ли сигурността на държавата предхожда свободата на индивида.

Ако Дъблин 1 и 2 се занимават с политиката на убежище, Фронтекс е знаменателен за политиката на границите. С решение на Съвета на ЕС от 26 октомври 2004 г. се създава Европейска агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите-членки на ЕС. Фронтекс е ключов етап за политиката на границите по отношение въвеждането на интегрираното им управление. Централизирането на поредица важни функции по управление на границите не засяга правомощията на агенцията, държавите-членки могат да продължат сътрудничеството на оперативното ниво с други държави-членки и/или трети страни по външните граници. Фронтекс заема централно място в политиките и на границите, и на сигурността.

Интересен от гледна точка на икономическата миграция е Зеленият доклад за европейски подход към управление на икономическата миграция (11.01.2005 г.). Докладът формулира принципа на „общностното предпочитание“: държавите-членки ще разглеждат молби за достъп до територията с цел работа само за тези свободни работни места, за които няма кандидати от ЕС или от трети страни, които вече пребивават в ЕС и са част от неговия пазар на труда. Това означава, че дългосрочно пребиваващите граждани на трети страни

имат предимство пред потенциалните имигранти. От друга страна, ЕК дава предимство и на тези имигранти, които вече са работили няколко години в държава-членка, после са се завърнали временно в родната си страна и имат желание отново да се върнат да работят в същата държава-членка. Целта на това предпочитание е да се стимулира циркулярната миграция. Голямата цел с оглед на изискванията на европейския пазар на труда е да се даде възможност за оставане или за завръщане на тази имигранти от трети страни, които вече са на територията и/или са работили легално преди да я напуснат след изтичане на разрешението им за работа.

Лисабонският договор, подписан през 2007 г. и влязъл в сила през 2009 г. (който е и действащата редакция на основните договори на ЕС) прецизира и по-добре дефинира целите на миграционната политика и разширява сферата на нейното приложение. Той утвърждава убежището и имиграцията като общностни европейски политики – решенията се вземат съвместно от Съвета и Европейския Парламент; а Европейският съд има пълна юрисдикция. Доколкото засяга пряко суверенитета, миграционната политика остава поделена компетентност на ЕС и държавите-членки – Лисабонският договор „не засяга отговорността на държавите-членки за поддържането на обществен ред и охраняването на вътрешната сигурност, а държавите-членки запазват правото да определят броя влизания на тяхна територия на граждани от трети страни, идващи от трети страни“.

Създаването и прилагането на обща миграционна политика продължава с Европейския пакт за имиграция и убежище (24.09.2008 г.), който има пет ключови задачи – организиране на легалната миграция, контрол върху нерегулярната миграция, подобряване на граничния контрол, създаване на „Европа на убежището“, сътрудничество със страните на произход и транзит. В този документ миграцията се обявява за фактор, който съдейства за икономическия растеж на ЕС. Тя осигурява ресурси и на имигрантите, така че съдейства и за развитието на техните страни.

Икономиката обаче е само един елемент от сложната социална конструкция. Успешната интеграция на мигрантите зависи в голяма степен от пропускливия капацитет на всички останали сфери: от здравеопазването до жилищния фонд, от социалните служби до образованието (Кръстева, 2016).

Преходът от междуправителствено към общностно ниво ясно демонстрира нарастването на политическата тежест и стратегическо значение на миграционната политика. На лице е тенденция миграционната политика все по-тясно да се обвързва с логиката и политиката на сигурност в общата насока на по-ефективна и силна защита на сигурността. Другата тенденция, която се наблюдава, е и утвърждаването на позитивен образ на миграцията като икономически и ресурс, като фактор за развитие и растеж както за изпращащата, така и за приемната страна.

Европейската политика в областта на миграцията след 2015 г.

Бавното и несигурно развитие на Европейската политика в областта на миграцията, свързано с различните гледни точки на отделните държави – най-вече по отношение на въпросите, свързани с отдаването на националния им суверенитет за сметка на общата сигурност, е подложено на много сериозен натиск през 2015 г. В свое Съобщение от 9.09.2015 г. ЕК недвусмислено заявява: „В момента Европейският съюз (ЕС) е изправен пред най-голямата бежанска криза след края на Втората световна война. Сегашната ситуация трябва да бъде разглеждана в по-широкия контекст на ожесточени конфликти и дестабилизация в други части на света. Днешната криза, чийто мащаб е безпрецедентен, е предизвикана най-вече от конфликти и масови гонения в региони, съседни на Европа, но не непосредствено, а в по-широк план“ (ЕК, 2015). Ожесточените конфликти в Сирия и Ирак, както и нестабилността и бедността в части от Африка принуждават милиони жени, мъже и деца да напуснат родните си места в търсене на закрила и достоен живот другаде, включително и в Европейския съюз.

Въпреки че съставът на миграционните потоци е смесен, експоненциално се увеличава броят на хората, търсещи международна закрила, и по-специално на тези, идващи от Сирия, Ирак и Афганистан. На практика 90% от хората, които използват източния средиземноморски маршрут, са граждани на една от тези три държави. Повечето незаконни имигранти, използващи централния средиземноморски маршрут, идват от африканските държави на юг от Сахара и често пъти от райони на конфликти: приблизително 20% от тях са от Еритрея, 12% — от Сомалия, но и по този маршрут

10% от имигрантите са от Сирия. Съставът на имигрантите, използващи този маршрут, е променен в сравнение с 2014 г., когато той е използван от повечето сирийски бежанци.

През 2016 г. в ЕС са подадени 1,2 млн. искания за получаване на убежище, като една четвърт от търсещите убежище идват от разкъсаната от гражданска война Сирия, а на второ и трето място като страни на произход са Афганистан и Ирак. Във всички тези страни мирните граждани са изправени пред заплахи от екстремистки групи. Над 360 000 души са прекосили Средиземно море през 2016 г., за да влязат в Европа, а над 5 000 души са изчезнали или са загинали (ЕП, 2017).

Властите в страните-членки са предоставили през 2017 г. закрила на над 538 000 души, с близо 25% по-малко, отколкото през 2016 г. Почти всеки трети от получените закрила е бил от Сирия, а другите две страни с най-много бежанци са били Афганистан и Ирак. Германия е предоставила закрила на 70% от всички 175 800 сирийски граждани, чиито искания са удовлетворени.

През 2015 и 2016 г. са отчетени 2,3 млн. случая на незаконно пресичане на граници. През 2017 г. тези случаи са намалели до 204 700, което е най-ниското отчетено ниво от предходните четири години. Един човек може да пресече външни граници повече от веднъж, така че броят на хората, влезли в Европа, е по-нисък от случаите на незаконно пресичане. Въпреки това данните загатват за сериозния натиск, на който са били подложени страните в ЕС. През 2017 г. на 439 505 души им е отказано преминаване на външните граници на ЕС.

Общо 172 300 души са се опитали да достигнат Европа по море през 2017 г., което е два пъти по-малко от броя през 2016 г. Средиземно море, обаче, остава един от най-опасните маршрути за мигрантите - през 2017 г. 3 139 души са обявени за загинали или изчезнали, в сравнение с 5 096 през 2016 г. До 26.06. над 43 000 души са рискували живота си, за да достигнат Европа по море през 2018 г., като над 1 000 души се смятат за загинали или изчезнали (ЕП, 2018).

През 2015 г. 2,2 млн. души са били незаконно пребиваващи в ЕС, а през 2016 г. такива са били 984 000 души. През 2017 г. броят им е намалял на малко над 600 000. Тази категория включва хора, които не са се регистрирали по надлежния ред, или такива, които са напуснали страната, отговаряща за разглеждането на тяхното искане за убежище. То-

ва само по себе си обаче не е причина те да бъдат отпратени от ЕС.

В момента гражданите на други държави трябва да поискат защита в първата страна от ЕС, в която влизат. С подаването на искането те стават търсещи убежище. Те получават бежански статут или друга форма на международна закрила само след положително решение от властите в съответната страна.

„Актуалните международни събития с потока от бежанци повдигат редица въпроси, свързани с контрола на движението на хора, правилата, по които става разпределението на бежанците, процедурите за предоставяне на статут на бежанци и др.“ (Георгиева, 2017). Ръстът на миграцията към Европа изисква отговор от ЕС на различни нива. От една страна, подходът на ЕС към мигрантите, влизащи законно или незаконно на територията на страни-членки, е нужно да се адаптира. От друга страна, Европа има единни правила за прием на бежанци и предоставянето им на правен статут на закрила. Кризата с мигрантите изисква и конкретни решения за засилване на контрола по границите и справедливо разпределяне на тежестта от грижите за търсещите убежище. Миграцията е приоритет на ЕС от няколко години, като са взети редица мерки за овладяване на кризата и за подобряване на системата за даване на убежище. Въпреки всичко според изследване Евробарометър от май 2018 г. 72% от европейците искат ЕС да направи повече по въпросите на миграцията. След миграционната вълна от 2015 г. Европейският съюз значително увеличи средствата, които отпуска за политиките относно мигрантите, даването на убежище и интеграцията. В преговорите за бюджетната рамка след 2020 г. депутатите призовават за допълнително финансиране в тази област.

Заклучение

Очевидно е, че има трудности в решаването на миграционния проблем поради неговата висока политическа чувствителност. Традицията и практиката в ЕС е на постепенно разрешаване на политически проблеми чрез по-продължителни технократски дискусии и постигането на взаимно приемлив компромис и съгласие. В случая обаче тази стратегия трудно може да бъде приложена. Националният контекст възпрепятства истинската европейска дискусия и вземането на общоевропейско решение.

На практика страните от ЕС са в различна ситуация по отношение на миграционната криза и имат различни интереси. По-отворени са обществените нагласи в Западна и Северна Европа, в които вече съществуват големи имигрантски общности, в сравнение с по-негативните нагласи в Централна и Източна Европа, които са неподготвени да приемат големи потоци бежанци. В редица държави общественото мнение е много по-силно разтревожено от рисковете, свързани с големия миграционен поток, от размера на разходите, които трябва да бъдат направени във връзка с приемането им, и трудностите за интегрирането им в европейското общество, от прогнозите за продължаващ миграционен поток през следващите години. Въпреки твърденията на някои икономисти и политици, че големият брой имигранти ще допринесе за икономическия растеж в европейските страни със сериозни демографски проблеми, не трябва да се пропускат и рисковете за социалните и образователните системи на страните, приели много бежанци, трудностите за тяхното интегриране, нарастване на ксенофобските и националистическите настроения сред обществото. Тези различаващи се обществени нагласи засилват неспособността на ЕС да постигне съгласие и да даде общ отговор на миграционната криза.

Въпреки многото опасения и разглеждането на имиграцията като опасност и в негативна светлина, трябва да се отбележи, че от икономическа гледна точка имиграционните потоци към ЕС могат да имат и огромен потенциал за Европа. До известна степен имиграцията може да спомогне за справяне с предизвикателствата, възникващи от застаряването на населението, но най-вече тя ще изиграе ключова роля като помощ за справяне с бъдещия недостиг на работна ръка и квалификации, както и ще увеличи потенциала на ЕС за растеж и благоденствие, като допълни съществуващите структурни реформи.

Общата миграционна политика е голямо изпитание за бъдещето на европейския проект. Ако поради различията в интересите и обществените нагласи държавите-членки се окажат неспособни да постигнат ефективен общ отговор, то не можем да очакваме по-стабилен, по-силен Европейски съюз. Разнопосочността на интересите може да доведе до стагнация в европейската интеграция, дори до отстъпление от сегашното ѝ ниво.

Литература

Бухс, У. 2018. Управление на външните граници. В: Информационни фишове за Европейския съюз. Европейски парламент, 2018.

Георгиева, К. 2017. Бежанската и мигрантската криза в Шенгенското пространство. Сп. Наука, кн.2/2017, том XXVII, с. 55-64.

Джафарли, Я. 2017. Миграционна политика на ЕС. *World Review*, 22.04.2017, <http://www.wreview.eu/s/migracionnata-politika-na-eu.html>.

Европейски парламент. 2017. Кризата с мигрантите в Европа. 12-07-2018, <http://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/society/20170629STO78631/krizata-s-mighrantitie-v-ievropa>

Европейски парламент. 2018. Кризата с мигрантите в числа. 12-07-2018, <http://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/society/20170629STO78630/krizata-s-mighrantitie-v-chisla>

Кръстева, А. 2016. Европейска миграционна политика: етапи и тенденции, <https://annakrasteva.wordpress.com/2016/01/19/european-migration-policy/>

Съвет на ЕС. 2018. Хронология – Отговор на миграционния натиск. 11/07/2018. <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/>

Съвместно съобщение на ЕК до Европейския парламент и Съвета от 9.09.2015. Действия за преодоляване на бежанската криза в Европа: ролята на външната дейност на ЕС [JOIN(2015) 40 final]

Шикова, И. 2018. Общата миграционна политика е тест за бъдещето на Европа, Трета възраст, 31.05.2018 г.

Шмид-Дрюнер, М. 2018а. Имиграционна политика. В: Информационни фишове за Европейския съюз. Европейски парламент, 2018.

Шмид-Дрюнер, М. 2018б. Политика в областта на убежището. В: Информационни фишове за Европейския съюз. Европейски парламент, 2018.

Berger, P. A. (2000). Soziale Mobilität. In B. Schäfers & W. Zapf (Eds.), *Handwörterbuch zur Gesellschaft Deutschlands*. Opladen: Leske plus Budrich Verlag.

Callovi, Giuseppe. 1992. Regulation of Immigration in 1993: Pieces of the European Community Jig-Saw Puzzle. *The International migration review*. 26. 353-72. 1.

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 2 July 2008 – Report on Implementation of the Hague Programme for 2007 [COM(2008) 373]

European pact on immigration and asylum. 2008. <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2013440%202008%20INIT>

Geddes, A. 2008. *Immigration and European Integration: Beyond Fortress Europe?* 2nd edition, Manchester: Manchester University Press.

Niemann, A. 2012. The Dynamics of EU migration policy: from Maastricht to Lisbon' In: Richardson, J. (ed.), *Constructing a policy-making state? Policy dynamics in the European Union*, Oxford: Oxford University Press, pp. 209-233.

UN. 2017. *World Population Prospects - 2017 Revision*, дост. на <https://esa.un.org/unpd/wpp/>, последно посетен на 2.09.2018.

Vink, M. and Engelmann, C. 2012, *Informal Governance in Asylum Politics: European Structures in International Context*. in T Christiansen & C Neuhold (eds), *International Handbook on Informal Governance*. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, pp. 534-553.

Едуард Маринов
Нов български университет
департамент „Икономика“
Институт за икономически изследвания при
БАН
секция „Международна икономика“
София 1504, ул. Герлово №6

e-mail: eddie.marinov@gmail.com

УПРАВЛЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

Технически редактор
Иван Димитров

Художник на корицата
Красимир Николов
Издателство

Университет „Проф. д-р Асен Златаров”
Формат – 206 / 290

MANAGEMENT AND EDUCATION

Technical Editor
Ivan Dimitrov

Cover Design
Krasimir Nikolov
House Press

Prof. Dr Assen Zlatarov University
Format – 206 / 290